

MAJHNI SMO (LAHKO LE) V GLAVAH

»Ko to kaaže, ko to laaže, Sloveenija je maalaaa...«

Pariz, zgodnja pomlad 1992. Z uglednim francoskim arhitektom sediva v lokalu Latinske četrti. On, možak poznih srednjih let, uglajen, suhljat intelektualec z okroglimi očali in skodranimi sivimi lasmi me zvedavo opazuje, ko mu razlagam, meni tako zelo očitne prednosti proizvodov, ki jih izdeluje dolensko podjetje, katerega izdelke pričujem zastopati na francoskem trgu. In jaz. Ponosen, da sem odgovoren za ustanovitev prvega slovenskega podjetja v Franciji po naši osamosvojitvi. Mladenič s svežo MBA diplomom. Slovenec, *d'ex-Yougoslavie*, kot bom to potem v naslednjih nekaj letih še tolikokrat bil prisiljen uporabljati v pojasnilo, iz katerega dela sveta prihajam.

Predsednik Slovenije je leta 1992 pogosto v mednarodnih medijih. Piarovsko-marketinško, takorekoč perfektno predstavlja Slovenijo! Uboga, majhna deželica na sončni strani Alp je bila žrtev hudobne balkanske sodrge, ki si jo je v nedavni preteklosti želela najprej ekonomsko, potem pa še vojaško podrediti. Ampak David je premagal Goljata in sedaj smo končno samostojni! Tako zelo učinkovita zgodba, da jo razumejo tudi najširše mednarodne ljudske mase, ki pri njenem razporejanju v *good guys* : *bad guys* možganske predalčke ne potrebujejo preveč umskega naprezanja.

No, ta prijazen francoski arhitekt se počasi nagne naprej, me pogleda, ne da bi trznil z očmi, le v kotičkih ust mu, tik preden spregovori, zaigra droben smehljaj. Vem, da v medijih spremlja razvoj dogodkov, povezanih s Slovenijo. Kar veliko ve o Sloveniji. Za Francoza ogromno.

In potem mi zastavi vprašanje: »No, spoštovani mladi gospod iz Slovenije. Povejte, iskreno, ali se sedaj, ko že kakšen mesec, dva bivate v eni najpomembnejših držav sveta, v najlepšem mestu na svetu, ali se pričenjate počutiti, kako bi rekel, majhni? Ker prihajate iz toliko manjše države, kot je Francija?« Pogledam ga neumno, v mojih možganih pričnejo vreti na plan ideje odgovora v stilu *Small is beautiful*, pa »biseri so tudi majhni« in še »imamo najlepše konje, jame, pršut...na svetu«..., a ne zmorem izustiti ničesar. Nekaj sekund ga nemo opazujem, nakar mu v odgovor rečem: »No, spoštovani gospod iz Pariza; ali se kdaj, ko se sprehajate po pariškem 13. okrožju, kjer so vam Kitajci sezidali svojo četrt, počutite kaj majhni, nepomembni, ko ste sredi najlepšega mesta na svetu, sredi Francije obkroženi s samimi pripadniki največjega svetovnega naroda, tolikokrat številčnejšega od francoskega?«

Nasmeh z ustnic mu izgine, vidim ga, da razmišlja, potem pa prijazno odvrne: »Égalité (izenačenje).« In za naslednjih skoraj 5 let, kolikor jih bom še preživel v francoski prestolnici, postaneva dobra znanca.

Zakaj sploh ta zgodba? Ker

na svoj način govori o slovenski »majhnosti«. Dokler nam prinaša koristi (»Majhna oaza miru v bližini divjega Balkana«), se je radi oklepamo. A ko jo naši konkurenti na kateremkoli področju družbenega življenja pričnejo uporabljati proti nam, se je začnemo otepati kot hudič križa.

Primerov, iz katerih je razvidna slovenska »majhnost«, je veliko. Poglejmo samo dve področji, šport in gospodarstvo.

»Slovenija je **majhna** država in **majhne** države so ekonomsko in politično veliko bolj ranljive kot velike države.«

Milan Kučan, Predsednik RS, tiskovna konferenca ob uradnem obisku v Kazahstanu, september 2002

»Proti **majhni** Sloveniji so priredili sojenje, ki ni dostojno igralcem in gledalcem.«

Kasim Kamenica, selektor slovenske moške rokometne reprezentance, tiskovna konferenca po tekmi z Nemčijo na Svetovnem prvenstvu, januar 2007.

»Slovenija je že več ko leto dni polnopravna članica Evropske skupnosti, ene od največjih politično ekonomskih globalnih organizacij, **majhnost** Slovenije pa pri tem v marsičem pomeni vrsto prednosti in priložnosti.«

Prof. dr. Karl Kuzman, Dekan Fakultete za strojništvo UL, nagovor na spletni strani fakultete.

Spomnimo se npr. dveh zadnjih svetovnih prvenstev v ekipnih moških športih, košarki in rokometu. Le kako je mogoče, da v obeh športih iz skupine tako dokazano odličnih posameznikov ne uspemo iztisniti tistih sinergij, ki bi vrhunske posameznike povezale v zmagovalno »ekipo«? Ali je zgolj slučaj, da smo tako od naših rokometašev, košarkarjev, nogometašev... že nešteto krat imeli priložnost poslušati in brati izjave o »majhni Sloveniji«, za katero je »itak že čast, da se je sploh uspela udeležiti tako velikega tekmovanja, kot so olimpijske igre, evropsko ali svetovno prvenstvo?« In če te izjave držijo, kako je potem možno, da jih še nisem zasledil prihajati iz ust dobitnikov medalj z največjih tekmovanj v individualnih športih, kot so npr. Flander, Sraka, Petkovšek, Majdič, Pegan, Čop...? Saj tudi oni prihajajo iz iste »majhne Slovenije«, mar ne?! Ali pa jih je na to »dejstvo« preprosto kdo pozabil... spomniti?

»Majhnost« naše države seveda ni neka objektivna resničnost, ki bi mogla, morala oz. celo smela vplivati na življenje kateregakoli izmed nas. »Majhnost« v vseh svojih pridevniških uporabah je enostavno priročen, splošno-družbeno sprejet in pogosto celo zaželen izgovor za odsotnost drugega, dolgo zatiranega pojma »osebne odgovornosti«. Ki se ji je npr. v športni ekipi pogosto možno izogniti, v primeru individualnih športov pa enostavno ne.

Na tem mestu mi v spomin privre primer izpred nekaj let, ko je naše svetovalno podjetje pripravljalo dokument tržne strategije ene izmed največjih slovenskih industrijskih skupin. Ena od nalog je bila tudi analiza istovrstnih dokumentov primerljivih podjetij, najprej slovenskih. Z veseljem sem se lotil analize prvega, ko mi je padla v oči zanimiva podrobnost. Podjetje, ki je imelo svoje proizvodne zmogljivosti locirane na Obali, je namreč kot strateški in celo primarni izvozni trg opredelilo... Bosno in Hercegovino. Utemeljitev te odločitve je bila približno takšna: »V Italiji je velika konkurenca, v BiH pa je še ni, zato gremo tja!« Ampak, dragi moji, če danes niste sposobni narediti tako preprostega izdelka, kot je vaš, in ga konkurenčno ponuditi na samo petnajst kilometrov oddaljenem trgu, potem se zavedajte nevarnosti, da bo ta, očitno že obstoječa italijanska konkurenca, jutri ponujala vam konkurenčen izdelek tudi v BiH! In kam boste zbežali potem?

Kaj pa ima ta primer opraviti s slovensko »majhnostjo«? Veliko, kajti opraviti imamo s praktično aplikacijo le-te. Slovenska podjetja danes pretežno vodijo direktorji, po starosti vsaj v 40-ih, če že ne 50-ih letih svojega življenja. Slovenci te starosti s(m)o preživeli večino življenja v Jugoslaviji, prav vsi na zemljevidu Evrope še vedno brez omahovanja lahko pokažejo meje bivše SFRJ. In veliko jih še živi z navideznimi omejitvami bivše države, čeprav je izraz »bivša Jugoslavija« zamenjal politično korektniji izraz »države JV Evrope«. Slovenci smo torej menda »majhni«. A naša težava se začne šele s tem, ko »majhnost« sploh postane relevanten pojem. Ko o njej razmišljamo, pišemo, govorimo in predvsem takrat, ko jo uporabljamo za opravičilo našega neznanja, nesposobnosti, nemotiviranosti. Kadar nam kot anestetik manjvrednostnih kompleksov pomaga pri vzponih na himalajske osemtisočake ali pa le pri tem, da se s hitrostjo 200 km/uro čim manj boleče razbijemo ob varnostno ograjo avtoceste in se v zadnjih adrenalinskih trenutkih življenja končno sladostrastno izenačimo z »velikim« Jamesom Deanom.

Mogoče bi se pa vseeno veljalo zgledovati po razvitih, nam primerljivih kulturah, ki vsaj danes po površini države ali številu prebivalcev niso prav veliko večje od Slovenije (Avstrija, Belgija, Nizozemska, Švica...), a so v glavah svojih prebivalcev velike. Da, veliki so njihovi prebivalci. Kajti ni majhnih ali velikih držav, ni majhnih ali velikih narodov. Veliki smo lahko samo posamezniki v svojih glavah. In za to smo v celoti odgovorni sami. Zrastimo torej že enkrat!

mag. Zoran VAUPOT
Ljubljana, februar, 2007